

KERNBEVINDINGEN: EU KIDS ONLINE II

Het EU Kids Online onderzoek

In dit rapport presenteren we de definitieve bevindingen van een **nieuw en uniek onderzoek**, ontworpen en uitgevoerd volgens de maatstaven van het *EU Kids Online*-netwerk. Het onderzoek werd gefinancierd door het Safer Internet Programme van de Europese Commissie en is bedoeld ter ondersteuning van de wetenschappelijke onderbouwing van beleid rond online veiligheid.

Een aselechte, gestratificeerde steekproef van 25142 kinderen van 9 tot en met 16 jaar die het internet gebruiken, alsook één van hun ouders, is gedurende het voorjaar en de zomer van 2010 in 25 Europese landen bevraagd.

In het onderzoek zijn vragen gesteld over de voornaamste online risico's: pornografie, cyberpesten, het ontvangen van seksueel getinte boodschappen, contact met vreemden die men nooit persoonlijk ontmoet heeft, offline ontmoetingen met online contacten, mogelijk schadelijke creatie van (*user-generated*) inhoud en misbruik van persoonlijke gegevens.

In dit ra. 'Internet gebruiken' omvat alle dragers waarmee kinderen online gaan en alle plaatsen van waar zij online gaan.

verschillende andere Scandinavische landen. Over het algemeen gaat een derde van de 9-10-jarigen die het internet gebruiken dagelijks online. Dit aantal loopt

Internetgebruik en online activiteiten

Internetgebruik vormt een integraal onderdeel van de dagelijkse leefwereld van Europese kinderen en jongeren. Van de 9-16-jarigen gaan 93% minstens eenmaal per week online, terwijl 60% van de Europese kinderen en jongeren (bijna) dagelijks online gaan.

De leeftijd waarop kinderen voor het eerst online gaan wordt steeds jonger: de gemiddelde leeftijd voor het eerste internetgebruik is zeven jaar in Denemarken en Zweden, en acht jaar in

is zodat vrienden van vrienden dit kunnen zien. Opmerkelijk is wel dat maar liefst één op vier jongeren (26%) aangeeft dat hun profiel publiek is zodat iedereen het kan zien.

Digitale vaardigheden

Kijken we naar de digitale vaardigheid van jongeren, dan geeft meer dan één op drie jongeren in Europa (36%) aan beduidend meer over internet te weten dan hun ouders; een ander derde (31%) vindt dat deze stelling 'een beetje waar' is en nog een derde (33%) stelt dat deze stelling niet geldt voor hen.

Het zijn vooral de jongere kinderen die online vaardigheden en vertrouwen missen. Niettemin

geworden voor seksgerelateerde inhoud als televisie, film of video.

Oudere tieners lopen viermaal meer kans dan de jongste kinderen om online of elders pornografische inhoud te hebben gezien, en de seksuele beelden die ze zagen zijn ook explicieter. Jongere kinderen maken zich wel meer zorgen of zijn wel meer geschokt over wat ze te zien kregen dan tieners.

53% van de kinderen die zich zorgen maakten over het zien van seksueel getinte beelden op internet, praatten erover met iemand: 33% vertelde het aan een vriend, 25% vertelde het een ouder. Eén op vier (25%) besliste om het internet voor een tijdje te laten links liggen, en een enkeling veranderde de filter of contact settings.

Cyberpesten

Van de 9-16-jarigen heeft 6% akelige of kwetsende berichten online gekregen, en 3% stuurde dergelijke boodschappen zelf naar anderen. Van degenen die dergelijke pestboodschappen kregen was meer dan de helft er behoorlijk tot erg door geschokt. Pesten blijkt meer voor te komen in de reële wereld dan in de virtuele, aangezien één op vijf kinderen (19%) ofwel off-line of online zijn gepest (vergeleken met 6% online), en 12% zelf iemand on- of off-line heeft gepest (vergeleken met 3% online).

De meeste kinderen die dergelijke akelige of kwetsende boodschappen online hadden ontvangen zochten hun toevlucht tot anderen voor enige ondersteuning; één op vier kinderen praatte er met niemand over. Zes op tien gebruikten ook online strategieën: de kwetsende boodschappen wissen of de pester blokkeren. Deze laatste strategie werd door de kinderen beschouwd als effectief.

Verzenden en ontvangen van seksuele berichten ('sexting')

Van de 11-16-jarigen ontvingen 15% peer-to-peer "seksueel getinte boodschappen of beelden ...[dit betekent] gepraat over seks of beelden van naakte mensen of seksuele handelingen", en geven 3% aan dat ze zulke boodschappen online zelf verzonden of geplaatst hebben.

Van hen die zulke boodschappen hebben ontvangen, maakte ongeveer een kwart zich hier zorgen over. Bovendien was, onder hen die zich hierover zorgen maakten, bijna de helft hierover behoorlijk tot erg geschokt. Eén op de acht onder hen die zulke boodschappen hebben gekregen, of bijna 2% van alle kinderen, zijn behoorlijk tot erg geschokt door dergelijke seksuele boodschappen.

Onder hen die zich zorgen maakten over 'sexting', blokkeerden vier op de tien kinderen (40%) de afzender en/of wisten ze de ongewenste seksuele boodschappen (38%). In de meeste gevallen gaf het kind aan dat deze actie geholpen had. Dergelijke strategie zou dus aangemoedigd kunnen worden bij meer kinderen.

Ontmoeten van online contacten

De meest risicovolle activiteit, aldus de kinderen, is het communiceren met nieuwe contacten die men niet eerder face-to-face ontmoette; één op de drie (30%) kinderen in Europa tussen de 9 en 16 jaar oud heeft in het afgelopen jaar met iemand gecommuniceerd die ze niet eerder hadden ontmoet face-to-face. Zo'n activiteit kan risico's inhouden, maar kan ook prettig zijn.

Het blijft zeldzamer dat kinderen nieuwe mensen off-line ontmoeten: 9% van de ondervraagde kinderen en jongeren hebben een online contact ook daadwerkelijk ontmoet in het afgelopen jaar. Eén procent van alle kinderen (of één op negen van hen die naar een dergelijke ontmoeting is gegaan) maakte zich hier ook zorgen over.

Hoewel in de praktijk 9-10-jarigen het minst kans lopen een online contact ook daadwerkelijk te ontmoeten, maken zij zich hier wel het meest zorgen over (31% onder hen die een dergelijke ontmoeting achter de rug hebben).

Andere risico's

De tweede meest risicovolle onderneming is de blootstelling aan mogelijk schadelijke user-generated content. Eén op vijf (21%) van de 11-16-jarigen is reeds in aanraking gekomen met één of meerdere types van zulke inhoud: haatboodschappen (12%),

pro anorexia (10%), zelfverminking (7%), druggebruik (7%), zelfmoord (5%).

Negen % van de 11-16-jarigen geeft aan dat hun persoonlijke gegevens reeds misbruikt werden: hierbij ging het om misbruik van het paswoord (7%) of persoonlijke informatie (4%), of nog geldbedrog (1%).

30% van de 11-16-jarigen geeft één of meer ervaringen aan die gelieerd zijn aan geregeld tot zeer veel overmatig internetgebruik (leidend tot bijv. verwaarlozing van vrienden, huiswerk of slaap).

Verschillen tussen landen

In Estland, Litouwen, Noorwegen, Tsjechië en Zweden hebben zes op de tien kinderen te maken gehad met minstens één online risico. Dit aantal ligt lager in Portugal, Italië en Turkije.

Kinderen zeggen vaker dat ze zich zorgen maken of boos worden door iets op het internet in Denemarken (28%), Estland (25%), Noorwegen en Zweden (23%) en Roemenië (21%). Zij zeggen dit minder vaak in Italië (6%), Portugal (7%) en Duitsland (8%).

Hoe meer kinderen dagelijks het internet gebruiken in een land, hoe meer deze kinderen te maken hebben gehad met minstens één online risico. Daartegenover staat echter dat **internetgebruik ook meer kansen met zich meebrengt, en zonder twijfel ook meer voordelen voor kinderen heeft.**

De meest diverse waaier aan online activiteiten komt voor onder kinderen in Litouwen, Tsjechië, Estland, Frankrijk en Zweden, terwijl de diversiteit in gebruik lager ligt in Ierland en Turkije. Met andere woorden, het internet brengt zowel risico's als kansen met zich mee en de scheidingslijn tussen beide is moeilijk te trekken.

Ouders: hoe bewust zijn ze en hoe treden ze op?

Opvallend is dat de ouders van de kinderen die één van de bovenvermelde risico's hebben ervaren zich hier veelal niet bewust van zijn.

Veertig procent van de ouders van wie het kind seksuele beelden heeft gezien zegt

dat hun kind een dergelijke ervaring niet heeft gehad; 56% van de ouders van wie het kind akelige en kwetsende boodschappen online heeft ontvangen zeggen dat hun kind hier niet is aan blootgesteld.

De helft van de ouders (52%) wier kind seksuele boodschappen heeft ontvangen zeggen dat hun kind hier nog niet in aanraking mee is gekomen; 61% van de ouders wier kind off-line een online contact heeft ontmoet zijn van mening dat hun kind dit nog niet heeft gedaan.

Kortom, hoewel elk van deze risico's impact heeft op slechts een minderheid van de kinderen, onderschatten ouders deze risico's.

De meeste ouders (70%) praten met hun kinderen over wat ze doen op het internet en blijven in de buurt (58%) wanneer hun kind online gaat. Één op de acht ouders (13%) onderneemt kennelijk geen enkele vorm van mediëring, aldus hun kinderen.

Meer dan de helft van de ouders zetten positieve stappen zoals hun kinderen suggereren hoe ze zich online moeten gedragen tegenover anderen (56%), en praten ook over zaken die het kind bezorgd kunnen maken (52%), één derde (36%) heeft hun kind ook daadwerkelijk geholpen bij een concreet voorval.

Ouders treden ook restrictief op naar hun kinderen toe als het gaat om het vrijgeven van persoonlijke informatie (85%), het opladen (63%) of downloaden (57%) van content.

Eén op de twee ouders houdt het internet gebruik continu in de gaten, wat het de minst geliefde strategie maakt in vergelijking met positieve ondersteuning, veiligheidstips of het opstellen van regels rond internetgebruik.

Het gebruik van technische veiligheidstools is eerder laag: iets meer dan één op vier ouders (28%) blokkeert of filtert websites en/of houdt een tracking systeem bij (24%) van de websites die het kind bezoekt.

Zowel kinderen als ouders beschouwen ouderlijke mediëring als nuttig, zeker de 9-12-jarigen zien hier heil in.

De meeste ouders (85%) hebben

vertrouwen in de capaciteit van hun kind om met dingen om te gaan die het kind zorgen baren (79%), en 15% geven aan dat ze er inmiddels een andere interventiestrategie op nahouden na een concreet voorval dat hun kind had van streek gebracht.

Tweederden van de kinderen (68%) denken dat hun ouders veel of redelijk wat weten over het internetgebruik van hun kind. Toch geeft 29% van de kinderen aan zich maar weinig aan te trekken van wat hun ouders doen of denken omtrent hun internetgebruik; 8% van de kinderen trekken zich hier niets van aan.

Minder dan de helft (44%) van de kinderen is van mening dat ouderlijke mediëring hun

dat de onderwijssector hier meer aandacht aan zou moeten besteden. Aangezien ouders en kinderen de aangeboden instrumenten (zoals online informatie over internetrisico's, filters, meldknoppen voor misbruik, enzovoort) nog relatief weinig toepassen, is er ook een rol weggelegd voor de aanbieders van online inhoud. Zij zouden voor een groter publiek bewustzijn, vertrouwen en gebruiksgemak kunnen zorgen.

